

Middle Black Sea Journal of Communication Studies

International Peer-Reviewed Journal

<http://dergipark.gov.tr/mbsjcs>

Research/Araştırma

Middle Black Sea Journal of Communication Studies. 2021. 6(1): 1-16.

Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Eleştirel Söylem Analizi: Mutlu Kaya Örneği

Ebru NERGİZ¹

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

Nalan AKIN²

Özet

Medyanın ülkemizde toplumsal cinsiyet açısından kadına, erkeğe bağımlı bir rol biçmesi, kadına yönelik şiddetin yanı sıra erkek egemenliğini pekiştiren bir yapının üzerine inşa etmesi haber söylemi yolu ile gerçekleşmektedir. Bu çalışmanın amacı, kadına yönelik cinsiyetçi toplumsal bakış açısının ve ataerkil toplumsal yapının haber söylemine nasıl yansıdığını incelemektir. Çalışmada, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin gazete haberlerinde yer alan söylem biçimleri incelenmiştir. Bu amaçla Diyarbakır’da 2015 yılında silahlı şiddete maruz kalarak kamuoyu oluşturan Mutlu Kaya olayı haberlerinin eleştirel söylem analizi yapılmıştır. Mutlu Kaya İstanbul’da katılacağı bir televizyon programı öncesi başından silahlı vurularak %92 engelli kalmış ve kamuoyunun tepkilerine sebep olmuştur. Bu haberlerin basın yoluyla şiddeti yeniden üretmesi ve toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın medya yolu ile aktarımı incelenmiştir. Basının cinsiyetçi söylem ve ataerkil egemen kodlarını açığa çıkardığı ve şiddeti yeniden ürettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, haber söylem analizi, van dijk, medyada kadına yönelik şiddet haberleri, Mutlu Kaya

Critical Discourse Analysis of News of Violence Against Women:

The Case of Mutlu Kaya

Abstract

Media rhetoric creates a gender-dependent role for women and men, and builds on a structure that reinforces male domination as well as violence against women in our country. The aim of this study is to examine how the sexist social perspective and patriarchal

¹ Doç. Dr., E-mail: energiz@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2486-2388

² E-mail: nalanakin1968@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3250-0849

social structure reflects on the news discourse. In the study, forms of discourse of violence against women in Turkey were examined in newspaper articles. For this purpose, a critical discourse analysis of the news of the Mutlu Kaya incident, which created public opinion by being subjected to armed violence in Diyarbakır in 2015, was conducted. Before a television show in Istanbul, Mutlu Kaya was shot in the head with a gun and left 92% disabled and caused public reactions. The reproduction of violence through the media and the transmission of the gendered approach through the media have been examined. It has been concluded that the press reveals the sexist discourse and patriarchal dominant codes and reproduces violence.

Keywords: Violence against women, news discourse analysis, van Dijk, news about violence against women in the media, Mutlu Kaya.

© 2021 OMU

1. Giriş

Kitle iletişimi, teknolojinin hızla gelişimi ve yeni medya ürünlerinin kullanımı ile birlikte dijital bir dönüşüm yaşamaktadır. Enformasyonun bu kadar ani ve hızlı dağılımı, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Haber metinlerinin nefret söylemi oluşturan, cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık, fanatizm ve şiddet öğelerini içermemesi ve meşrulaştırılmaması için diline çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddet haberlerinde kullanılan sözcük ve cümleler, eşik bekçileri tarafından dikkatli seçilmelidir. Bu bağlamda medya, haber verme, kamuoyu oluşturma işlevlerinin yanı sıra toplumsal açıdan da önemli görevler taşımaktadır. Mesajların alıcıya doğru olarak iletilmesi kodlama ile doğru orantılıdır. Kadına yönelik şiddet haberlerinde toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın ve ataerkil egemen yapının sürdürülmesine editoryal farklılıkların neden olduğu bilinmektedir. Gazeteci; sözcük, cümle ve üslup kullanırken, anlam ve bağlam konusunda dikkatli olmak zorundadır. Toplumun cinsiyetlere verdiği roller ve toplumsal kalıplar, şiddeti meşrulaştırıcı söylemi etkilemektedir. Bu bağlamda Ceren Damar, Özgecan Aslan, Münevver Karabulut, Güldünya Töre, Şule Çet, Müzeyyen Boylu, Emine Bulut, Pınar Gültekin gibi erkek şiddeti ile öldürülenler kamuoyunun gündeminde farklı bir yer tutmuşlardır. Ülkemizde kadına yönelik şiddet eğilimleri her geçen yıl artarken, 2020 yılında 300 kadın cinayeti işlenmiştir. Kadına şiddetin gerekçesi olarak; töre, namus, kıskançlık, ayrılık talebi, boşanma gibi sebepler suçu normalleştirmek için kullanılan argümanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyetçi egemen bakış açısı ve ideolojinin basın yoluyla yaygınlaşmaması için gazetecilerin etik unsurlara çok dikkat etmesi gerekmektedir. Gürses'e (2017: 544) göre; temel etik kurallara uyulması, haber söylemini belirleyerek kadına yönelik cinsiyetçi yaklaşımların toplumda yayılmasını engelleyici rol üstlenmesini sağlayacaktır. Toplumsal cinsiyet, bilinçli bir kimlik olmamakla birlikte çevreden gelen mesajlar ve anlam yapıları ile sürekli olarak sürdürülmektedir (Toker ve Erdoğan, 2010: 14).

Cinsiyet esaslı ayrımcılığın oluşmasında, toplumsal kalıplar önemli rol oynamaktadır. Kitle iletişim araçları, cinsiyete dayalı ayrımcılığın tekrar üretilmesi, sürdürülmesi ve bu anlayışın değiştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Mora, 2005: 4). Günümüzde insanların iletişim araçlarına ayırdıkları zamanın çokluğu, cinsiyet ayrımcılığı ve şiddetin yeniden üretilmesine farkında olmadan katkı sağlamaktadır (Arabacı, 2014: 88).

Bu çalışmada kadına yönelik şiddetle ilgili medyadaki söylem incelenmiştir. Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi modeli örnek alınmış, kamuoyunda gündem oluşturan Mutlu Kaya'ya şiddet olayı, örnek olay olarak seçilmiştir. Çalışmanın ana hedefi, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin söylem analizinin yapılarak haberin medyada verilmiş şeklinin toplumsal etkisinin Mutlu Kaya olayı üzerinden değerlendirilmesidir.

Mutlu Kaya ile ilgili haberler; yazılı basının ana akım medya kuruluşları Sabah, Hürriyet, Akşam, Milliyet, Star, Cumhuriyet ve Takvim gazetelerinden taranmıştır. Bu gazeteler, tirajları ve farklı hedef kitleye sahip olmaları baz alınarak seçilmiştir. Farklı profili olan bu gazetelerin sadece 1. sayfaları incelenmiştir. Tarih olarak Mutlu Kaya'ya şiddet olayını takip eden ilk günler belirlenmiş, gazetelerin arşiv taraması yapılmış, internet sayfalarından da yararlanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, medya iletişimi, toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, haber söyleminde kışkırtıcı ve ayrımcı dil kullanımı, medyada çalışan kadın ve erkek sayısının söyleme etkisi incelenmiştir. İkinci bölümde, eleştirel söylem analizi yöntemi ve söylem farkının habere etkileri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise yaygın basından seçilen 7 örneklem analiz edilmiş, Mutlu Kaya'ya yönelik şiddet haberlerinin söylem analizi yapılmıştır.

2. Medyada Kadına Yönelik Şiddetin Veriliş Biçimleri

Haber bir söylem olarak anlamak, iletişim ve medya kuramlarında yaşanan yüzyıllık bir gelişmenin sonucunda ortaya çıkan yeni yaklaşımların desteklediği kuramsal bir çerçevedir (İnal, 1996: 29). Enformasyonun akış hızının sürekli olarak arttığı günümüzde “günyamız gerçekten de artık küresel olarak birbirine bağlı hale gelmiştir.” (Dijk, 2016: 13). İletişimsel olayların yoğunluğu ve enformasyonun hızlı dolaşımı Mc Luhan’ın, dünyayı evrensel köy diye nitelendirmesine yol açmıştır (Sözen, 1997: 27). Küresel ölçekte bu denli önemli olan iletişimin belkemiği olan gazeteciler; enformasyon toplamak, onu doğrulamak ve topladığı bilgiyi hitap ettiği topluma göre işlemek, yani anlaşılır ve yararlı kılmakla yükümlüdür (Charon, 1992: 295).

İletişim, mesajların araçlar tarafından kitlelere ulaştırılmasıdır. Mesajların birer enformasyon olarak sunulmasında, yorumlama ve anlamlandırma işlevi de söz konusudur. Gazeteciler, ürettikleri haberler aracılığıyla toplumsal ilişkileri yeniden düzenleyip, şekillendirmektedir. “Medya iletişim sürecinin anlaşılmasında önemli bir kavram da eşik bekçisi (gate-keeper) dir. Eşik bekçileri, mesajları seçen, değiştiren, reddeden ve bu yolla da bir alıcı veya alıcılar grubuna enformasyon akışını etkileyenlerdir.” (Sözen, 1997: 38).

Haber, egemen ideolojinin biz’lik tanımı üzerinden, söylem ve ideoloji ikilisini de yanına katarak, toplumdaki ötekine karşı önyargıları ve nefret suçlarını kışkırtmaktadır (İnceoğlu ve Sözeri, 2012: 24). Medya, haber dilinde kullandığı olumsuz söylem ile toplumsal algıyı etkileyebilmekte, nefret söylemi ve nefret duygularının üretilmesini tetikleyebilmektedir. “Filmler, izleyicilerin toplumsal sorunlarla ilgili duygu, düşünce ve tutumlarını yönlendirebilmekte, algılarını şekillendirebilmekte ve bir anlamda kanaat önderliği yapabilmektedir.” (Özarslan, 2013: 177).

Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen roller, tutum ve davranışlar, erkek ve kadına yönelik kalıp yargıları ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet (gender) kavramı, kadın ya da erkeğe, içinde yaşadığı toplum tarafından atfedilen rolleri ve onların gerçekleştirilmesi beklenen sorumlulukları ifade etmek için kullanılmaktadır (Yeşil ve Yıldırım, 2019: 232-254). Sancar’a (2013:187) göre cinsiyet farklılıkları, çok ciddi önyargılara dayanarak, aşağılayıcı, ötekileştirici ve ayrımcılık içeren ifadeler kullanılmasının temel sebebidir. Kadınlar, medyada sıklıkla geleneksel rollerde, cinsel nesne ve kurban olarak temsil edilmektedir (Tanrıöver, 2012: 159-163).

Türkiye Gazetecileri Hak Ve Sorumluluk Bildirgesi; gazetecinin başta barış, demokrasi, hukukun üstünlüğü laiklik ve insan hakları olmak üzere; insanlığın evrensel değerler olmak üzere milliyet, cinsiyet, dil, din, mezhep, dünya görüşü ayrımcılığı yapmaması, şiddeti haklı gösterici, özendirici ve savaşı kışkırtıcı yayından kaçınması gerektiğini bildirmektedir. (<https://www.tgc.org.tr/bildirgeler...>) Söylemde kullanılan abartma, çarpıtma, aşağılama, damgalama, soyutlama gibi unsurlar haber etiğine uygun değildir. Kışkırtıcı ve ayrımcı dil kullanımı haberin gerçeklik örgüsünden sapmasına yol açmaktadır.

Haber dili, kadına yönelik şiddete göz yummamak için cinsiyetçi söylemlerden arındırılmalıdır. Medyanın ülkemizde toplumsal cinsiyet açısından kadına erkeğe bağımlı bir rol biçmesi, kadına yönelik şiddetin yanı sıra erkek egemenliğini pekiştiren bir yapının üzerine inşa etmesi, haber söylemi yolu ile de gerçekleşmektedir. Ülkemiz medyasında erkek gazetecilerin sayısı kadınlardan daha fazladır. Türkiye’deki yaygın günlük gazetelerin genel yayın yönetmenlerinin tamamı erkektir. Haber içerik üreticilerinin yüzde 8’i, köşe yazarlarının ise sadece yüzde 12’si kadındır (Çelenk, 2010: 147). Medya çalışanlarının çoğunluğunun erkek olması haber söylemini toplumsal cinsiyet ayrımcılığı üzerinden olumsuz yönde etkilemektedir.

3. Van Dijk’ın Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi

İnal’a (1996: 97) göre; Van Dijk, haberi bir tür (genre) olarak değil, bir söylem olarak ele almaktadır. Van Dijk, ırkçılık, ayrımcılık, etnik köktencilik, mezhepçilik, cinsiyetçilik, eril dil denilen erkek egemen söylemi, sporda fanatizm ve holiganlık gibi unsurları, eleştirel söylem çözümlemesi modelinde incelemektedir (Dijk, 2015: 467). Güç, hakimiyet, hegemonya, sınıf farkı, cinsiyet, ırk, ideoloji, ayrımcılık, çıkar, kazanç, yeniden oluşturma, dönüştürme, gelenek, sosyal yapı ya da sosyal düzen gibi temaları ön plana çıkarmaktadır.

Fairclough ve Wodak (1997: 45) eleştirel söylem çözümlemesinin ana ilkelerini şöyle özetlemektedir:

- 1 - Eleştirel söylem analizi sosyal problemlere değinir.
- 2 - Güç ilişkileri söylemseldir.
- 3.- Söylem, toplum ve kültürü oluşturur.
- 4 - Söylem, ideolojik çalışmadır.
- 5 - Söylem tarihseldir.
- 6 - Metin ve toplum arasındaki bağ dolaylıdır.
- 7 - Söylem çözümlemesi, yorumlayıcı ve açıklayıcıdır.
- 8 - Söylem, sosyal eylemin bir formudur.

“Söylemlerin fonksiyonları bilgi, güç, iktidar, hakimiyet, otorite, kontroldür ve bütün bunlar, dilde hakimiyet kazanmaktadır (Sözen, 2014: 10). “Dil pratikleri olarak söylemler, düzenlilikler, kışkırtmalar, mücadeleler, baskı, açığa çıkma, özgürleşim, müzakere, uyum, çatışma, vs. gibi birtakım sosyal durumlara; daha doğrusu sosyal bağlamlara ilişkindir.” (Sözen, 2014: 11). Söylem çözümlemesinde ana amaç, anlamlandırma ya da yorumlamadır. Eleştirel söylem çözümlemesinde ise, söylemin dünyayı temsil eden bir sosyal uygulama olması; zaman yer, sosyal, kültürel ve ideolojik bağlam içinde anlam kazanması dilbilgisel özellikler ve yapıların bilinçli seçilmiş ya da seçilmemiş olmasına bağlıdır (Ülkü, 2004: 385). Gazeteci, bir yandan kullandığı dil ve farklı kodların taşıdığı çok anlamlılık nedeni ile mesajını oluştururken, diğer yandan dengelilik ve olaysal olma kaygısı ile haber kaynaklarının söylemlerinin bir yeniden üreticisi konumundadır (İnal, 1996 : 22).

İnceoğlu’na (2013: 75) göre; “Dili kullananların seçtiği sözcükler, sözcük öbekleri, konuşma biçimi, anlatımı, cümle şekilleri, söylemin oluşmasında çok önemli bir etkidir. Sözen’e (2014: 9) göre; söylemi yirminci yıl düşünürleri keşfetmiştir. Yirmi birinci yüzyıl ise bir söylem yüzyılıdır. Potter’a (2004: 71-72) göre; söylem anlamı inşa eder. Mevcut semboller ve anlamlar arasından toplumlar nasıl düşüneceklerini söylemler üzerinden kazanmaktadır Eleştirel söylem analizine dilbilimcilerinin katkısı büyük olmuştur. “Foucault’un söylem analizi söylemsel pratikleri iktidar biçimlerinin dönüşümünü değerlendirmeye yönelik sosyolojik bir analiz niteliğindedir (Şahin, 2017: 1).

3.1. Van Dijk Modelinde Söylem Analizinde Ele Alınan Unsurlar

Dilbilimin yöntemleri ve kavramlarını kullanarak gelişen, eleştirel söylem çözümlemesi, haber söylemi analizlerinde toplumsal yapı analizi yapmayı mümkün kılmaktadır (Karaduman, 2017: 31). Van Dijk, haber çözümlemelerinde söylem analizi tekniğini kullanıp, bunu söylem kuramlarına dayanarak yapmaktadır. Dijk’in söylem analizinin diğer söylem analizlerinden farkı, onun söylemi sosyo-kognitif bir yaklaşımla açıklamasından kaynaklanmaktadır (Sözen, 2014: 122).

3.2. Söylem Analizinde Makro Yapılar (Üst Yapı)

Van Dijk, söylem analizi metodunda haberin makro yapıları tematik ve şematik olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Tematik yapıda başlık, haber girişi ve fotoğraflar incelenmektedir. Başlıklar, alt başlıklar, spotlar ve haber girişleri incelenirken haberde yer alan temalar tespit edilerek, bu temaların birbiriyle ilişkisini içeren tematik hiyerarşi ortaya çıkarılmaktadır.

Makro yapının bir diğer ayağı olan şematik çözümme ise ana olayın sunumu, sonuçlar, ardalın bilgisi, bağlam bilgisi, haber kaynakları ve olayın tarafları üzerinde durulmaktadır. Şematik yapı haberin durum ve yorum bölümlerinden oluşmaktadır. Makro yapı bağlam ve ardalın bilgilerini de içermektedir (Keskin, 2004: 392-393).

“Dijk’in haber şemaları (üst yapılar) dediği şey, haber başlıklarının fonksiyonu olup, hikaye etmeye, olayı anlatmaya dayanmaktadır. Şema ana-başlık üstbaşlık ana olaylar, bağlam, tarih, sözlü tepki ve yorumlardan oluşmaktadır (Sözen, 2014: 122). Haber başlıkları haberi özetlemektedir. Başlıkta kullanılan sözcükler ve retoriksel öğelerden dolayı sadece başlığın okunması ile haber hakkında okuyucunun zihninde farklı algılar oluşabilmektedir. Daha fazla okuyucu kazanmak ve tiraj kaygısı ile haber başlığı daha sansasyonel yazılabilmektedir. Aynı şekilde fotoğraflar da haber, başlığı ile farklı olabilmektedir.

Fotoğrafların analizi, durumun ve katılımcılarının temsil edilme biçimlerinden daha fazla çıkarımlar yapmamıza imkan tanımaktadır

3.3. Söylem Analizinde Mikro Yapılar (Alt Yapı)

Mikro analiz, sentaktik özümleme: cümle yapılarının aktif, pasif veya basit ya da karmakarışık olmasıdır. Bölgesel uyum; nedensel ilişki, işlevsel ilişki, referansal ilişki açısından yapılan bir değerlendirmedir. Sözcük seçimleri ise haber retoriklidir. Örnekler, benzetmeler, inandırıcı bilgiler, görgü tanığının ifadeleri, fotoğraflar gibi (Güneş, 2020: 22). Mikro analizde; sözcük seçimi, alıntılar, cümle yapıları, cümleler arasındaki ilişki, öznenin yeri, seçilen sözcüklerin anlam farkı ve haber retorikliği incelenmektedir. Metnin ses, sözcük, cümle yapısı ve anlamlarını kapsayan mikro yapıda söylem stili ele alınmakta ve aynı konunun farklı bir biçimde nasıl dile getirildiği üzerinde durulmaktadır (Devran, 2010: 65). Söylem analizinde; sentaktik yani sözdizimsel uyum, lexical denilen kelime seçimleri incelenmektedir. Habercilerin sentaktik ve lexical kullanımları farklı anlam ve söylemleri açığa çıkarabilmektedir. Haber metinlerinde söz konusu olayın kahramanının etken cümle yapısı ya da edilgen cümle yapısı kullanılarak ön plana çıkarılması ya da önemsizleştirilmesi söz konusu olabilmektedir. Güçlü grupların ya da kişilerin eylemlerini örtbas etmek için pasif yapılar kullanılabilen ve tipik özne konumlarından haber öznesi silinebilmektedir. Sözcük seçimi ve kullanımı ve retoriksel öğeler haber söylemini etkilemektedir. Haberde sözcük seçimlerinden söz ederken çok fazla verilen bir örnek, özgürlük savaşçısı ve terörist örneğidir (İnal, 1996: 119). Bu iki sözcüğün kullanımı haberi apayrı bir anlama sürüklemektedir. Anlam bağlamı doğurmaktadır. Haberde bakış açısı da söylemi etkileyen unsurlardandır. Aslan'a (2004: 39) göre, haberde bakış açısı, bir eylem ya da söyleme nereden bakıldığı ile ilgilidir.

Söylem analizinde metinsel boyut, söylemin çeşitli düzeylerini belirlemektedir. Örneğin sosyo-kültürel etmenler gibi birçok özellik bağlam sayesinde ilişkilendirilmektedir. Haberin tek yanlı olarak aktarılması kişilerin demokratik hak ve özgürlüklerinin ihlalidir. Erkek şiddetinin verildiği haberlerde eylemin, daha çok eyleyen üzerinden aktarılması etik değildir. Haberde üslup ve retorik ise; konuşmacının çeşitli türden söylem biçimleri arasında hangi tercihi yaptığı ile ilgilidir. Söylem, sosyolojik ve ideolojik etkiler doğurmaktadır. Haberde ayırıcı ifadelerin kullanılması, cinsiyet, din, ulus, ırk açısından toplumsal kutuplaşmaya sebep olabilmektedir. Haberde kullanılan retoriksel unsurlar, tekrar eden kelimeler, karşılaştırmalar, benzetmeler, örneklemeler, sunulan kanıtlar, ispatlar, başvuru uzman görüşleri, metafor kullanımı (benzetme), ironi yapma, tanımlama, ses uyumundan faydalanma, kafiye oluşturma, hafızada kalıcı örnekler haberin ikna gücünü arttırmaktadır. Haberde kullanılan; yakın görgü tanıkları, olayın güvenilir kaynaktan aktarılması, olayların ne şekilde geliştiği ile ilgili sağlam bağlar kurmak, doğrudan betimleme ve görgü şahitlerinin ifadeleri; kaynaklar ve aktarımlar haber söyleminde ikna edici içeriğin oluşması bakımından önem taşımaktadır. Haber söylem analizinde mikro analiz küresel ve yerel bütünlük açısından da değerlendirilmektedir.

Olayları belirleyen önermeler, metnin yerel tutarlılığının asıl sunumlarından biridir; zaman, durum, sebep ve sonuç arasında bağlantılar kurulmasını sağlamaktadır (Sözen, 2014: 121). Önermeler kavramsal olarak birbiri ile bağlantılıdır. Örneğin: ölüm, düşman, bombalama vs. savaş haberleri birbiri ile bağlantılı kavramlardır. Haber metinlerinde bazı bilgilerin okuyucu tarafından bilindiği varsayılır ve bunlar metinlerde yer almaz. Bunlar metnin önermeleri ve kavramları arasında kaybolan halkalardır. Halkalar metnin yerel bütünlüğüne, dünya hakkındaki bilgi, inanç, ideoloji ve sübjektif unsurların katılımını sağlamaktadır.

Haber söyleminin bir diğer unsuru küresel tutarlılığıdır. Metin bir anlam birliğine (semantic unity) sahiptir. Haber söyleminde farklılık, yanlışlık ve manipüle olmaması için ajanslardan geçilen haberlerin kaynak aynı olmasına rağmen farklı kelimeler kullanarak olayın boyutunun tamamen değiştiğini görmek mümkündür. Bu yüzden aynı kaynaktan yazıldığı halde birkaç kelimenin değiştirilmesinin anlam kaymalarına sebep olacağı bilinmektedir. Kasıt olmadan yazım ve ifade bozuklukları da söylemi etkilemektedir. Seçilen sözcükler gazetecinin olaya bakış açısını ortaya koymaktadır. Haberde kullanılan bir kelime haberin anlamını değiştirebilmektedir. Olay, protesto, eylem, konuşma, gergin açılış, gösteri, kıskançlık, kurban gibi kelimeler habere farklı anlamlar yüklemektedir. Bu kelimeler farklı algılara sebep olabildiği gibi algı yönetimi için profesyonelce de kullanılabilir. Eleştirel haber analizindeki en güçlü semantik kavramlardan bir tanesi imadır. Bazen metne dair bilgiler çoğunlukla açıkça ifade edilmemekte, tersine ima edilmektedir. Kelimeler, cümleler ve diğer metinsel ifadeler, arka plan bilgisine dayanılarak çıkarımda bulunulabilecek içerikleri ya da iddiaları, ima yoluyla ortaya koyabilmektedir. Bu özelliği ile söylem ve iletişim önemli ideolojik boyutlara ulaşmaktadır.

4. Mutlu Kaya Olayıyla İlgili Haberlerin Eleştirel Söylem Analizi

Bu çalışmada Mutlu Kaya'ya yapılan şiddet haberinde kullanılan makro ve mikro yapılar incelenmiş, haberin başlıkları, haber girişi, fotoğraflar değerlendirilmiştir. Olayın nasıl gerçekleştiği, sebepleri, sonucu, anlam ve bağlam bütünlüğü, cümle ve kelime yapıları, kullanılan sözcüklere yüklenen anlam açısından analiz edilmiştir.

Mutlu Kaya Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde, Sibel Can'ın elemelerini yaptığı Sesi Çok Güzel isimli yarışma programına başvurmuştur. Elemelerde Sibel Can tarafından çok beğenilmiştir. Kaya, İstanbul'da katılacağı televizyon programı öncesi evinde prova yaparken 18 Mayıs Pazartesi gecesi V.E. tarafından başından silahla vurularak ağır yaralanmıştır. Mutlu Kaya bu ağır yaralama olayında yüzde 92 engelli kalmıştır. Uzun süren hayat mücadelesi vererek hayata tutunmuştur. Beş yıl sonra ablası Dilek Kaya ve Diyarbakır barosundan avukatı Müzeyyen Bolu da erkek şiddetine maruz kalarak öldürülmüştür.

4.1. Mutlu Kaya'ya Yapılan Şiddet Eylemi ile ilgili Haberlerin Gazetelere Göre Dağılımı

Mutlu Kaya ile ilgili haberler için Sabah, Hürriyet, Akşam, Milliyet, Star, Cumhuriyet, Takvim gazetelerinin 1. sayfaları incelenmiş, gazetelerin internet sayfalarından da yararlanılmıştır. Bu gazeteler, tiraj ve farklı hedef kitleye sahip olması bakımından seçilmiş; olaya ait ilk günlerde çıkan gazetelerdeki 50 haber eleştirel söylem analizi ile incelenmiştir. Haberin stratejisi, şiddet unsurları, meşrulaştırıcı unsurlar, metaforlar, retorikler, cinsiyetçi söylemler değerlendirilmiştir.

Gazeteler eleştirel söylem analizi yöntemi ile iki farklı açıdan incelenmiştir. Haberler üst yapısal (makro) unsurlar ve alt yapısal (mikro) unsurlar bakımından incelenerek elde edilen veriler bilimsel olarak değerlendirilmiştir.

4.2. Mutlu Kaya Haberlerinin Üst Yapısal Unsurları: Makro Açıdan Değerlendirmesi

Sabah Gazetesi'nin internet sayfasında olayın olduğu gün çıkan haberin başlığı "Mutlu Kaya Başından Vuruldu" şeklindedir (<https://www.sabah.com.tr/yasam/2015/05/18/mutlu-kaya-basindan-vuruldu>). Spotta ise daha fazla ayrıntı dikkat çekmektedir. Sabah gazetesinde "Nasıl Kıydılar Sana Benim Mutlu Kızım" başlığı ile olay ardalan ve bağlam bilgisi ile birlikte verilmiştir (Sabah, 19.05.2015). Sibel Can'ın ağzından verilen haber, "kıydılar" sözcüğü metafor olarak kullanılarak, kadına acıma duygusu verilmiştir. Sabah gazetesinde "Mutlu, Kıskaç Sevgili Kurbanı Oldu" başlığı ile verilen haber; "kıskaç", "sevgili" ve "kurban" kelimeleri ana olayın sunumunda semantik olarak ardalan bilgisini ve bağlamı cinsiyetçilik üzerine kurmaktadır (Sabah, 20.05.2015). Burada "kurban" sözcüğü ile şiddetin yeniden üretildiği, kadının metalaştırıldığı bir söylemi görmek mümkündür.

Ertesi günkü Sabah gazetesinde ise "Mutlu'dan Umutlu Haber" şeklinde verilen başlık; şiddete maruz kalan Mutlu Kaya'nın iyileşeceğine dair bir bilgiyi paylaşmaktadır (Sabah, 21.05.2015). Burada "Mutlu" ve "Umutlu" sözcükleri yazılış ve anlam bakımından retoriksel amaçla kullanılmıştır. Retorikler, bağlamı etkilemekte ve metnin akılda kalıcılığını sağlamaktadır.

Hurriyet.com.tr'de; "Mutlu'yu Kim Vurdu?" başlığı ile verilmiştir (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mutlu-yu-kim-vurdu-29042694>).

4.2.1. Mutlu Kaya Örneğinde Sansasyonel Haber Başlığı Verilerek Şiddetin Magazinleştirilmesi

Mutlu Kaya'nın şarkı yarışmasına katılan ve beğeni toplayan Mutlu Kaya şiddete uğradığında güzel sesi ile haber olmuştur. "Güzel Sesi Vurdular" başlığı Mutlu'yu ifade eden ardalan ve bağlam bilgisi içermektedir (Hürriyet,19.05.2015). Yarışmaya katılıp ünlü olmak istemesinin böyle bir şiddetin sebebi olduğuna dair ima içermektedir. Şiddet olayının ilk gün haberlerinde "Sibel Can, bir çay ocağında çalışıp, kardeşiyle annesine bakan Mutlu'yu keşfedip yarışmaya katılmıştı" spotu ile olayın magazinleştirilme çabası gözlenmektedir (Hürriyet, 19.05.2015). Haberi manşetten vererek Mutlu Kaya'ya yapılan şiddetin önemini belirterek "Diren Mutlu" başlığı ile tepki duyulması gereken bir olay olarak temsil edilmiştir (Hürriyet, 20.05.2015). Şematik açıdan ise "Diren Mutlu" manşeti ana olayın şiddete uğrayan mağduruna seslenmektedir. Mutlu'ya direnmesi ve iyi olması için yapılan çağrı şeklindedir.

Aynı haberin spotunda ise; "Dünya basını onu yazıyor, sosyal medya onu konuşuyor, kadın örgütlerinden destek yağıyor. Ergani'de başından vurulan 19 yaşındaki Mutlu Kaya ise her şeyden habersiz ölümle savaşıyor" denilerek ana olayın sunumu ve haber içeriğinin özeti verilmektedir. Haberde iki tane alt başlık bulunmaktadır. Birincisi: "Saldırıya tepki büyüyor", diğeri: "Cumhurbaşkanı aradı". Alt başlıklar yerel ve küresel bağlam içermektedir. Tematik açıdan bir manşet, bir spot ve iki alt

başlıktan oluşmaktadır. Spotta ise “Dünya Basını ve sosyal medya onu konuşuyor. 19 yaşındaki Mutlu Kaya ise her şeyden habersiz ölümle savaşıyor” denilerek ana olayın sunumu gerçekleştirilmektedir (Hürriyet, 20.05.2015). “Saldırıya tepki büyüyor” alt başlığı da şematik açıdan durumu bildirmektedir.

Aynı haberde resim altı spotta; “Üç gün uyutulacak”: Mutlu Kaya Sibel Can’ın jüri üyeliği yaptığı Sesi Çok Güzel adlı yarışmaya katılarak dikkat çekti” şeklinde yarışmaya vurgu yapılmakta, yayından kaldırılınca memleketine döndüğü sırada şiddete uğramasının bu durumla ilgili olduğu vurgulanmaktadır (Hürriyet, 20.05.2015).

Sibel Can, Mutlu Kaya’yı kardeşi Dilek Kaya ile birlikte hastanede ziyaret etmiş, bu ziyareti basında sıkça yer almıştır. Fotoğraflarla verilen haberde “Uyuyordu Elini Tuttum” şeklinde dramatik bir içerik geliştirme çabası görülmektedir (Hürriyet, 21.05.2015). Haber başlığı Sibel Can’ın dilinden yazılarak magazinleştirilmiştir. Sibel Can ile olan ilişkisi olayı magazinsel içeriğin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Hürriyet, Mutlu’dan iyi haber vermiştir: “İyi haber” “Desteksiz ilk Soluk” başlıkları Mutlu’nun tedavi aşaması ile ilgili bilgi verme niteliği taşımaktadır (Hürriyet, 21.05.2015). “Mutluluğu kısa sürdü!” haberin de Mutlu’nun yarışmada topladığı beğenileri kastederek, ismi ile retorikleştirip bağlamı şiddet olayına yönlendirmektedir (Akşam, 19.05.2015). Mutluluğu kısa sürdü şeklinde isminin anlamından yola çıkılarak olay özeti yapılmaktadır. Mutlu’nun elinde mikrofon ile şarkı söylerken çekilen fotoğrafları bu anlatılanlara destek olarak sunulmuştur.

Sibel Can ile çekilen fotoğraflarıyla basında yer alan Mutlu, spotta verilen “Sana nasıl kıydılar!” başlığı ile verilmiştir (Akşam, 19.05.2015). Haberde acıma duygusu ön plana çıkarılarak zulüm altında kaldığına ve şiddet gördüğüne dair vurgu yapılmaktadır. Star Gazetesi’nde aynı şekilde “Mutlu’ya kıydılar” başlığı ile verilerek Mutlu Kaya için acıma duygusu uyandırılmıştır (Star, 19.05.2015). Tarihsel cinsiyetçilik modelleri “Eski sevgilisi tutuklandı” haberiyle eril dilin sürdürülmesine aracılık etmektedir (Akşam, 20.05.2015). Bu başlık, cinsiyetçi, kadını suçlayıcı, sebep belirtici, erkek egemen bir bakış açısı ile verilmiştir. Şiddete maruz kalan ve hayatını yüzde 92’ lik bir engelle yaşamak zorunda bırakılan Mutlu için şiddet yapan olayın faili ya da mağdur eden kişi değil de eski sevgilisi şeklindeki betimleme şiddetin haklılaştırılmasına aracılık etmektedir. Haber başlıklarında yorum yapılmamalıdır fakat, “Mutlu, inşallah uyanacak.” spotunda yorumsal cümleler kullanılarak bir temennide bulunulmuştur (Akşam, 21.05.2015). Sibel Can’ın sözlerinden yola çıkarak verilen bu başlık merhamet duygusunu ve inancı dile getirdiği gibi, magazinsel bir ifadeye de dönüşmektedir.

4.2.2. Mutlu Kaya Örneğinde Cinsiyetçi Haber Başlığı Verilerek Şiddetin Meşrulaştırılması

Milliyet.com.tr’ de “Sesi Çok Güzel yarışmacısı “Mutlu Kaya başından vuruldu!” “eski erkek arkadaş ihtimali” (<https://www.milliyet.com.tr/gundem/sesi-cok-guzel-yarismacisi-mutlu-kaya-basindan-vuruldu-2060788>) başlıkları ile cinsiyetçilik ön plana çıkarılarak egemen ataerkil söylem pekiştirilmiştir. Şarkı yarışması vurgulanarak sansasyon yaratması hedeflenmiş, “erkek arkadaş ihtimali” söylemi ile suçu haklılaştırma çabası görülmektedir.

Milliyet gazetesinin 1. sayfasında başlık “Mutlu’nun Düşlerine Kurşun” şeklinde verilmiştir (Milliyet.19.05.2015). “Düş” kelimesi haberin retorikidir. Retorik içeren haber başlığı aynı zamanda yorumsal olarak verilmiştir. Haber retorikleri bazı kelimelerin yan anlamlarından yararlanarak da habere anlam yükler. Mutlu’nun şarkı yarışmasına yapılan atıf ile şiddet olayının sebebine de vurgu yapılmaktadır.” Düşlerine kurşun” sözcük öbeği, kadına yönelik şiddeti retoriksel olarak tanımlamaktadır. Başlık, Mutlu’nun yaşamının özeti gibi sunulmuştur.

Star Gazetesi dini duyguları ön plana çıkararak “Dualar Mutlu için” başlığını kullanmıştır (Star, 21.05.2015). “Mutlu Uyanıyor” Mutlu’nun çok küçük bir resminin altında başlık resim altı gibi verilmiştir (Star, 22.05.2015). İyileştigiğine dair yorumla karışık ismi aynı zamanda retorik olarak kullanılmıştır. Mutlu bir şekilde uyanıyor denilerek bir temennide bulunulmuştur. Cumhuriyet Gazetesinde “Mutlu’yu Kim Vurdu” başlığı verilmiş, cevap aranmaya çalışılmıştır (Cumhuriyet, 19.05.2015). Cumhuriyet “Bizim Ailede Töreyle Yer Yok” (Cumhuriyet, 20.05.2015) başlığı ile toplumsal egemen öğelere vurgu yapmaktadır. Bu başlığa göre ailenin kızlarına yönelik yapılan şiddetin töre ve namusla ilgisi olmadığını basın yolu ile duyurmaya çalışıldığını söylemek mümkündür. Takvim Gazetesinde, sürmanşetten büyük harflerle ve farklı renklerle “Mutluluğa kurşun” yazılarak metaforik bir başlık atılmıştır (Takvim, 19.05.2015). Sürmanşet gazetesinin en önemli haberlerinin verildiği bölümüdür. Gazete logosunun üst kısmında verilen haberler çoğunlukla gündem oluşturmaktadır. Spotta, “Aşiret kızı Mutlu, şarkı yarışmasına katılınca başından vuruldu” denilmektedir. Aşiret kızı tanımlaması ile töre ve namusa işaret eden haber başlığı, egemen kalıpları öne sürerek şiddet olayını meşru bir zemine sürüklemektedir. Sadece

bu spotta bile genç kızın başına gelen bu olay yarışmaya katılmasının bir sonucu gibi gösterilmektedir. Fotoğrafın üstünde ise; “Ölümlü pençeleşen Mutlu, güzelliği ile dikkat çekti” cümlesi, yüzde 92 engelli kalmasına neden olan böyle bir olayda Mutlu’nun güzelliğinden söz ederek cinsiyetçi ve kadını metalaştırıcı bir söylem ortaya koymaktadır. Bu başlık, sansasyonel gündem yaratmayı hedefleyen bir söylem olarak sunulmuştur. ‘Mutlu et bizi’ başlığı ile yine ismine metafor yapılmıştır (Takvim,22.05.2015). İyileşmesine olan beklenti “Mutlu et bizi” derken ismi de gerçek anlamında kullanılarak hem ismine, hem iyileşmesinin herkesi mutlu edeceğine vurgu yapılmaktadır.

Tablo 1: 19.05.2015 tarihinde Mutlu Kaya’ya Şiddet Haberine Ait Çıkan İlk Gün Haber Başlıkları

Gazete Adı	Mutlu Kaya Haberinin Başlığı	Gazetedeki Sayfa Nosu
Sabah	Nasıl Kıydılar Sana Benim Mutlu Kızım	1
Hürriyet	Güzel Sesi Vurdular	1
Akşam	Mutluluğu kısa sürdü!	1
Milliyet	Mutlu’nun Düşlerine Kurşun	1
Star	Mutlu’ya Kıydılar	1
Cumhuriyet	Mutlu’yu Kim Vurdu	1
Takvim	Mutluluğa Kurşun	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi mağdur olan ve mağdur edilen çeşitli kelimelerle tanımlanmaktadır.

Güzel ses, nasıl kıydılar, düşlerine kurşun, mutluluğa kurşun gibi ve daha birçok retoriksel ifade magazinleştiren, Sibel Can’ın dilinden “nasıl kıydılar” diyerek acıma duygusu uyandıran ifadelerdir. Mutlu’nun özel hayatı üzerine kurgulanarak yazılmıştır. “Güzel ses, hem mağdur olana verilen ad, hem de katıldığı yarışmaya yapılan vurgudur. Toplumsal Cinsiyetçi yaklaşım sergilenmektedir.

Tablo 2: 20.05.2015 Tarihinde Gazetelerde Mutlu Kaya’ya Şiddet Haberine Ait Çıkan İkinci Gün Haber Başlıkları

Gazete Adı	Mutlu Kaya Haberinin Başlığı	Sayfa No
Sabah	Mutlu, Kiskanç Sevgili Kurbanı Oldu	1
Hürriyet	Diren Mutlu	1
Akşam	Eski Sevgilisi Tutuklandı	1
Milliyet	Haber Yok	1
Star	Dualar Mutlu İçin	1
Cumhuriyet	Bizim Ailede Töreye Yer Yok	1
Takvim	Güzel Ve Çirkin	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi; şiddet olayı, mağdur eden ile arkadaş olduğunun belirtilmesi ile meşrulaştırılmaktadır. Kiskanç, sevgili, kurban, töre gibi kadına yönelik şiddet haberlerinde sıkça karşımıza çıkan metaforlar bu haberde de kullanılmıştır.

4.2.3. Eleştirel Söylem Analizinde Makro Yapıda İncelenen Fotoğraf Analizi

Mutlu Kaya haberlerinde, katıldığı yarışmada çekilen fotoğraflar olduğu görülmüştür. Mutlu Kaya kadar Sibel Can fotoğrafları da basında yer almıştır. Kadına Yönelik şiddet haberlerinde fotoğraf ve görsel kullanımı sözcükler ve cümle yapıları kadar önemlidir. Olayı anlatmak, ilgi çekmek, daha iyi anlatabilmek amacı ile fotoğraf kullanılmaktadır. Mutlu Kaya haberlerinde kullanılan fotoğrafların yüzde 45’i Mutlu Kaya’ya, yüzde 40’ı ise Sibel Can’a aittir. Şiddet uygulayanın ise yüzde 5 oranında fotoğrafı yayınlanmıştır. Mutlu Kaya’nın ailesi ile ilgili resimler yüzde 10 oranında yayınlanmıştır. Mağdurun fotoğraflarına mağdur edenin fotoğraflarına göre daha fazla yer verilmiştir.

Genel olarak haberde fotoğraf kullanım oranı yüksektir. Başka araştırmalarda da bu tür haberlerde fotoğraf kullanım oranının yüksek olduğu görülmüştür. Örneğin Ceyhan (2014: 44). yaptığı 45 araştırmada bireysel temelli kadına yönelik

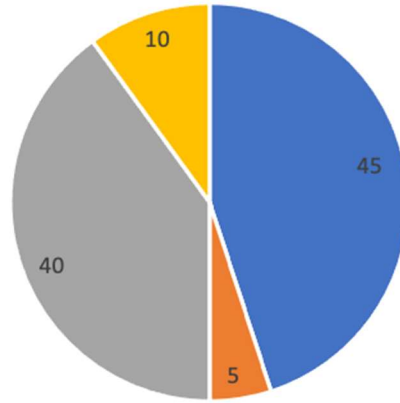
şiddet olayları üzerine kurulu haberlerin %85,1'inde görsel malzeme kullanıldığını belirlemiştir. Medyada, nesneliliği muhafaza etme aracı olarak özellikle politik konularda “kamu yararına çalışan” habercinin kadın olması istenmezken, sağlık, kültür, turizm ve eğitim konularındaki habercilerin kadınlar arasından seçildiği görülmektedir. Fotoğraf ve kamera kullanımı erkekler tarafından yapılırken reklam ve ilan servisleri kadınları istihdam etme yoluna gitmektedir (Köker, 2012: 125). Bu bağlamda incelenen olayın haber fotoğraflarına bakıldığında, bu istihdam biçiminin cinsiyetçi yansımalarını görmek mümkündür. Haber metinleri, seçilen sözcükler etrafında örgütlenen anlatılara dönüşmüş, fotoğraflar ise bu anlatıların destekleyicisi olarak sunulmuştur. Haberlerin tümünde mağdurların belli fotoğraflarının seçildiği görülmektedir (Gürses, 2017: 562).

Mutlu Kaya olayında da belli fotoğraflar sürekli olarak farklı mecralarda paylaşılmıştır. Daha çok Sibel Can ile birlikte ve şarkı yarışmasına ait fotoğrafları yayınlanmıştır. Fotoğraflar haber başlıklarını destekleyecek şekilde verilmiştir. İnternet gazetelerinde şarkı videosu paylaşılmıştır. Mutlu Kaya'nın söylediği söz ve müziği Musa Eroğlu'na ait olan olan Heveslik Eyledim parçası yayınlanmıştır. Mağdurun güzelliğine, saçlarına, şarkı yarışmasına, Sibel Can'a vurgu yapan fotoğraflar, şiddeti magazinleştirmekte ve cinsiyetçi yaklaşımı içermektedir.

Sibel Can ile şarkı söylerken çekilen fotoğraflar, toplumsal açıdan uygun bir hayat yaşamadığına dair imalar içermektedir. Kadına yönelik şiddeti toplumsal bir sorun olmaktan çok kişisel bir sorunmuş gibi gösterme eğilimi dikkat çekmektedir.

Haber metnini destekleyici olarak % 60 oranında fotoğraf kullanılmıştır. Bu durum, haberin sansasyonel ve magazinzel içeriğini güçlendirmektedir. Cinsiyetçi ve ataerkil söylemin fotoğraflarla da yansıtıldığını söylemek mümkündür.

Grafik 1: Mutlu Kaya'ya Yapılan Şiddet Olayında Basında Kullanılan Fotoğrafların Oranı

- Mutlu Kaya Fotoğrafları
- Mağdur edenin fotoğrafları
- Sibel Can fotoğrafları
- Diğerleri(Mutlu Kaya'nın ailesi)

4.3. Mutlu Kaya Haberlerinde Cinsiyetçi ve Şiddeti Meşrulaştırıcı Söylemler

Eleştirel söylem analizinde mikro incelemede sözcüklerin ifade ettiği ve yüklediği anlamlar incelenmektedir. Haberde şiddet dürtüsünü ön plana çıkaran ve mağdur olanı suçlayan mağdur edeni koruyan söylemlere rastlanmaktadır. Haberin etik açıdan objektif ve yansız olması gerekmektedir. Haber; dramatize edilerek, magazinleştirilerek, özel hayata girilerek sansasyonel ve eril dil kullanılarak yapıldığı zaman gerçekliğinden uzaklaşmaktadır. Haber yazılırken kullanılan dil, farklı algılar da yaratabilmektedir. Şiddete uğrayan ya da şiddet uygulayan kişi için yapılan betimlemeler, katılan yorumlar; haberin algılanma biçimini ve içeriğini farklılaştırmaktadır. Gürses'e (2017-560) göre; Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan haberlerinde “Kesikbaş cinayeti” ifadesi, haber söyleminin sansasyonel bir içerik geliştirme çabasının ürünü olmasının

yanında, toplumda “şaiBELİ” olarak görülen Münevver’in yaşamı nedeniyle cinayeti “münferit”, sıra dışı bir durum olarak göstermektedir. Özgecan olayı için ise, “Özgecan Aslan’ın katledilmesi//hunharca öldürülmesi/ vahşice katledilmesi” ifadeleri haber söyleminde kadının “kurBAN” olarak temsil edildiğini göstermektedir. Karabulut Cinayeti’nden farklı biçimde toplumun onayladığı Özgecan’ın yaşamı, cinayetin eleştirilmesi ve tepki duyulması gereken bir olay olarak temsil edilmesini sağlamıştır.

4.1. Yararlanılan Veriler ve Modeller:

Mutlu Kaya’ya yönelik olarak yapılan şiddet haberlerinin söylem analizinde magazinsel içerik geliştirme çabası görülmektedir. Egemen ataerkiL söylem açısından ise Mutlu’nun hayat öyküsünde katıldığı yarışma programı örnek olarak sunulmaktadır. Bu durum şiddeti haklılaştırma çabasına dönüşmektedir. Ayrıca yarışmaya katılmış olması ve Sibel Can’ın jüride bulunmasından dolayı şiddet haberi magazin haberi gibi sunulmaktadır. Kadına yönelik şiddeti toplumsal bir sorun olmaktan çok kişisel bir sorunmuş gibi gösterme eğilimi de dikkat çekmektedir. Mutlu Kaya’nın katıldığı Sesi Çok Güzel adlı yarışma programı Sibel Can, Sertab Erener ve Gökhan Türkmen’in tüm Türkiye’yi dolaştığı ve yeni sesler keşfettiği bir yapımdır. Yarışma, 5 bölüm devam etmiş, daha sonra ratinginin düşük olmasından dolayı yayından kaldırılmıştır (Milliyet,12.05.2015). Bu yarışma için seçim yapmak üzere Diyarbakır’a gelen Sibel Can; Mutlu Kaya’yı yarışmanın elemelerinde seçmiştir. “Diyarbakır’daki evinde başından vurulan Sesi Çok Güzel Yarışması finalisti Mutlu Kaya”, “Veliahtım,” “Nasıl Kıydılar sana Benim Mutlu Kızım” şeklinde televizyon programına ve ünlü sanatçı Sibel Can’a atfedilen cümlelerle olayın magazinleştirilerek verildiği görülmüştür (Sabah,19.05.2015). Haber retoriği açısından incelendiğinde; Sibel Can’ın Mutlu Kaya’nın omzuna elini koyduğu bir fotoğraf bulunmaktadır. “Kıydılar” sözcüğü acıma belirten bir kelimedir. Bu kelimenin toplumsal ataerkiL söylemde daha çok kadın için kullanılmaktadır ve haberde de bu yapının bir yansıması olduğu düşünülebilir.

Haberde metafor olarak “Veliahtım” sözcüğü seçilmiştir. Haber retoriğinde Sibel Can’ın veliahtı ilan ettiği Mutlu Kaya’nın, bu acı gününde de aynı referansla anıldığı görülmektedir. Bu ifade sadece bir sanatçının söylemi olarak değil, olayın sebebi olarak gösterilen referansal ilişki bağlamında verilmiştir. Ağır yaralanan ve yoğun bakımda uyutulan Mutlu Kaya haberlerindeki “eski sevgili” betimlemesi, toplumsal cinsiyetçi bağlamda değerlendirilebilir (Sabah, 22.05.2015).

Kadın olgusu toplumsal cinsiyet ögesi olarak görülen normlarla temsil edilmektedir. Toplumsal kabul içermeyen makbul olmayan hayat tarzı yaşadığını vurgulanmak için yarışma programına atıf yapılmaktadır. “Eski sevgili” betimlemesi cinsiyetçilik ögesini vurgulamaktadır (Sabah, 20.05.2015). Sibel Can’ın keşfedip Fox Tv’deki Sesi Çok Güzel Yarışmasına çıkardığı Mutlu Kaya silahlı saldırıya uğradı” (Cumhuriyet, 19.05.2015). Belli bir politik görüşte okuyucu profili olan ve magazin haberlerinin az olması ile bilinen Cumhuriyet Gazetesi’nde bile magazin haberi gibi verilmiştir. Haberde kullanılan Mutlu Kaya’ya ait olan fotoğraf, mağdur eden V.E.’ye ait olan fotoğraf boyutundan daha büyüktür. Genel olarak medyada şiddete uğrayan kadınların fotoğraflarına daha fazla yer verilerek deşifre edildiğini söylemek mümkündür.

4.3.2. Mutlu Kaya Örneğinde Haberin Mikro Analizinde Şiddetin Haklılaştırılmasına Yönelik Cinsiyetçi Bakış Açısı

Mutlu Kaya’ya yönelik şiddet basında yer alırken ataerkiL söylemlerin yaygınlık kazandığı ve eril dilin hakim olduğu saptanmıştır. Toplumsal yargı ve kadına yönelik toplumsal kabullenilmiş normların etkisiyle “sevgili” sözcüğü kullanılarak habere eril dilin hakim olması sağlanmaktadır. AtaerkiL söylemleri temsil eden metaforlarla şiddetin haklı gösterilme çabasına rastlanmaktadır. Şiddeti sıradanlaştıran ve meşrulaştıran ifadeler ataerkiL egemen ideolojinin üretilmesine aracılık etmektedir. Hürriyet Gazetesi’nde manşetten verilen haberde yapılan erkek arkadaş vurgusu bu duruma örnek teşkil etmektedir. Haber içeriğinde, “erkek arkadaş”, “alkol aldım evinin oraya gittim”, “yarışmaya katılmasına karşıydım ama ben vurmudum” şeklinde kadına ilişkin şaiBE yaratmaya yönelik bilgilere yer verilmektedir (Hürriyet, 20.05.2015). Toplumsal cinsiyetçi rollerin gazetecilerin haber söyleminde meşrulaştırıcı ve cinsiyetçi yaklaşım içerisinde verilmemesi gerekmektedir. Gazetecilerin haber yapma pratiklerinde mağdurun özel hayatını deşifre eden ve cinsiyetçi öğeleri temsil eden söylem biçiminin engellenmesi için önlem alınması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddete karşı yeni medyada çeşitli platformlar oluşturulmaktadır. Independent, BBC, Al Arabiya, The Guardian gibi önemli yabancı yayın organları da saldırıya yer vermiştir. Saldırıya tepki büyüyor” haberlerinin gazetede yer alması cinsiyetçi söylemle mücadelenin geleceği açısından umut taşımaktadır (Hürriyet ,20.05.2015). Toplumsal cinsiyet rolleri biçilen kadının acılı anlarında dahi bu roller ortaya çıkarılmakta, özel hayatına ilişkin ifadelerle cinsiyetçilik yapılmaktadır. Şiddetin sebebinin erkek arkadaş ile yaşanan gönül

ilişkisi gösterilmesi kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmaktadır. “Her yerde aranan saldırganın Kaya’nın eski arkadaşlarından biri olabileceği ihtimali üzerinde duruluyor” “Olayın bir gönül ilişkisi kaynaklı olabileceği düşünülüyor.” (<https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2015-05-18/milliyet-gazetesi->) şeklinde haberlerle “gönül ilişkisine” dayandırılan cinsiyet temelli yaklaşım şiddeti körüklemektedir. Başka bir haberde ise; şu ifadeler bulunmaktadır: “Diyarbakır’da erkek arkadaşının kurşunlarına hedef alan Mutlu Kaya’dan iyi haber geldi.” (Takvim, 22.05.2015). Toplumsal cinsiyetçi yaklaşımla erkek arkadaşının kurşunlarına hedef olması bilindik kadına şiddet haberlerine ve şiddetin sebebine yönelik yorumsal ifadeler içermektedir. Kadını cinsel tema olarak gösteren ataerkil yapıya ait kodlardan ve egemen ideolojinin ürünü kalıplaşmış yargılardan arındırılmış bir haber dili olmalıdır. Toplumsal cinsiyetçi öğelerin kullanılarak haberin yapılandırıldığına bir örnek de şu şekildedir. Haberde mağdur edenin eski erkek arkadaşı olduğu vurgulanarak ifade edilmesinin yanı sıra, şiddet olayından önce de aralarında ilişki olduğu vurgulanmaktadır.

“Diyarbakır’da eski sevgilisi tarafından vurulan Mutlu Kaya” haberi de cinsiyetçi yaklaşım içeren haber diline örnek teşkil etmektedir (Milliyet, 21.05.2015). Bu haberlerin basında eleştirildiğini de görmek mümkündür. BBC News Türkçe, Mutlu Kaya haberinde ailenin olayın namus meselesi gibi gazetelere yansımından rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Bazı gazetelerin olayı bir "namus meselesi gibi göstermeleri", Kaya ailesini çok üzmüş, kendilerini töhmet altında bırakan basından rahatsız olduklarını ve gazetecilere bu saldırının namus meselesi olmadığını anlatmaya çalışmışlardır (https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/05/150520_mutlu_kaya_aile). Toplumsal cinsiyetin dar kalıpları içerisinde erkek arkadaşın kıskançlığı ve kadının erkeğe hakaret ederek onu şiddete zorladığı ve mağdurun neredeyse mağdur edene dönüştüğü gibi ataerkil söylem haberlerde vurgulanmaktadır.

Cumhuriyet Gazetesi Mutlu Kaya’ya yönelik şiddette töre kavramı ile ilgisi olup olmadığını sorgulayan haberi ile geleneksel cinsiyet kalıplarını vurgulamıştır. Haber; “Mutlu Kaya’nın silahlı saldırıya uğraması töre iddialarına yol açarken, ağabeyi Muhammed Kaya, iddiaları yalanlamıştır” şeklinde yayınlanarak toplumun ataerkil eğilimine de vurgu yapılmıştır (Cumhuriyet, 20.05.2015). Takvim gazetesi sürmanşetten verdiği haberde “Aşiret kızı Mutlu, şarkı yarışmasına katılınca başından vuruldu” ifadesiyle Mutlu, aşiret kızı şeklinde gösterilmiş ve ataerkil yapıya vurgu yapılmıştır (Takvim Gazetesi 19.05.2015). Bu spotta genç kızın başına gelen bu olayın yarışma programına katılmasının sosyo kültürel açıdan kabul görmemesinin bir sonucu olduğu vurgulanmıştır. Diğer gazetelerde de “Aşiret olan ailesinden tehdit aldığı haberi çıktı.” denilerek, haberin geleneksel ataerkil yapıya ait kavram olan töre, toplumsal cinsiyet söylemini pekiştirdiği görülmüştür (Hürriyet, 19.05.2015). Milliyet Gazetesinde de töreye vurgu yapılarak “Şarkıcı mı olacaksın. Seni öldürürüz” şeklinde geleneksel basmakalıp ifadelerin kullanıldığı görülmektedir (Milliyet, 20.05.2015). ‘Şarkıcı kız’ söylemi de, şiddete uğrayan bir genç kızın basında toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşımla yansıtılmasıdır. Mutlu Kaya’nın isim ve soy ismi rahatlıkla yayınlanmış, isim ve soyismi deşifre edilmiş aynı zamanda saldırıya uğrayan şarkıcı kız olarak betimlenmiştir.

4.3.3. Mutlu Kaya Örneğinde Haberin Mikro Analizinde Şiddetin Haklılaştırılmasına Yönelik Cinsiyetçi Bakış Açısı

Haber metinlerinde retoriksel açıdan kadının güzelliğine ve sesinin güzelliğine vurgu yapılarak cinsiyetçi yaklaşım magazinsel boyuta taşınmaktadır. Mutlu Kaya’ya yönelik şiddet haberlerinde de bu durum göze çarpmaktadır. Mutlu’nun güzelliğinden söz ederek kurgulanan haberler, kadını metalaştıran ataerkil söylem ürünüdür. “Güzel Sesi Vurdular” haberinde kadının sesinin güzelliğine vurgu yapılmaktadır (Hürriyet, 19.05.2015). “Ölümlü pençeleşen Mutlu, güzelliği ile dikkat çekti.” haberinde de kadının güzelliğine vurgu yapılmıştır (Takvim Gazetesi 19.05.2015).

Kadına yönelik şiddet haberlerinde cinsiyetçilik, ayırıcı ifadeler yanı sıra kadın magazinsel ve sansasyonel bir aktör haline getirilmektedir. Haberde kadının güzelliğine yapılan vurgu bunun bariz bir örneğidir. Mutlu Kaya’ya şiddet olayında da şarkı yarışması ve Sibel Can ismi ön plana çıkarılarak şiddet olayı ikinci plana itilmiştir. Olayı magazinsel içeriğe taşımak gazetecinin görevi olmamalıdır. Kadın güzelliği çeşitli metaforlarla ifade edilerek haberi farklı yöne taşımaktadır. Mağdur kadın, medya starı ve cinsel bir obje olarak sunulmamalıdır.

Star Gazetesi; “Güzel gözlü Mutlu Kaya yoğun bakımda uyutuluyor” şeklindeki anlatımıyla Mutlu Kaya’nın kadınsal özellikleri ve gözlerinin güzelliğini vurgulamıştır (Star, 19.05.2015). Benzer şekilde, Milliyet gazetesinde de “Güzel gözlü Mutlu Kaya” şeklinde betimlenen haberde kadının güzelliğini öne çıkaran cinsiyetçi bir bakış açısı söz konusudur (Milliyet, 21.05.2015). Yıllardır gazete sayfalarında güzellik, bakım, estetik haberlerinin kadınlara yönelik sayfalarda ve yeni medyada kadın cinsel meta halinde sunulmaktadır Bu bağlamda kadına ve kadının güzelliğine vurgu yapılan güzel gözlü tamlaması retoriksel

açıdan cinsiyetçi yaklaşımı göstermektedir. Haber metninde Mutlu'nun "Sesi Çok Güzel yarışma programının finalisti" olarak tanıtılması da retoriksel bir ifadedir (Akşam, 19.05.2015). Sesi Çok Güzel yarışma programının finalisti tanımı ile Mutlu Kaya, şiddete uğrayan kadın yerine star haline getirilerek şiddet olayının magazinleşmesi söz konusu olmaktadır.

4.3.4. Mutlu Kaya Örneğinde Haberin Mikro Analizinde Toplumun Kadına Bakışı

Haber söylemlerinde toplumun kadına bakış açısı ve yaklaşımı da sergilenmektedir. Haberler kadına ilişkin algı yaratmada rol oynamaktadır. Kadının güçsüz ve zayıf gösterilmesi haber metinlerinde sıklıkla görülmektedir. "Talihsiz Mutlu Kaya" denilmesi yerleşmiş geleneksel kadın imajının söyleme yansımasıdır (Star, 22.05.2015). Basında kadına yönelik şiddet haberi magazinsel ve sansasyonel içerik halinde sunulabilmektedir.

"Türkiye'nin büyüğü sesi 19 yaşındaki talihsiz Mutlu Kaya'yı uyandırma süreci başladı" şeklinde verilen haber içeriğinde kullanılan "büyüğü ses" "Talihsiz Mutlu Kaya" tamlamaları özellikle kullanılmıştır (Star, 22.05.2015). Sibel Can'ın "o benim Sindirellam" söylemi ile Mutlu Kaya'yı koruyacağını açıklaması haberi sansasyonel ve magazinsel boyuta taşımaktadır." (Takvim Gazetesi 19.05.2015)

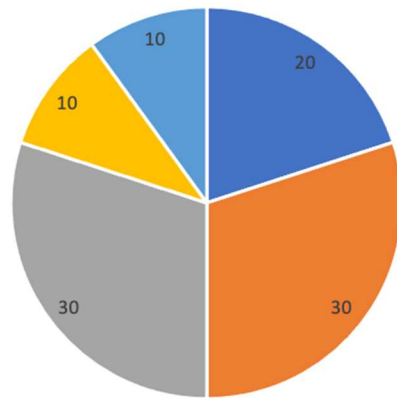
"Televizyondaki ses yarışmasına katıldıktan sonra döndüğü Diyarbakır Ergani'de bir hafta önce uğradığı silahlı saldırı sonucu başından ağır yaralanan Mutlu Kaya'nın tedavisi sürüyor. Kaya ilk kez dün sabah soluk almaya başladı" şeklinde verilen haberde "silahlı saldırı" vurgusu ve katıldığı yarışma programının öncelikli olarak ifade edilmesi dikkat çekmektedir (Hürriyet, 26.05.2015). Silahlı saldırı tamlaması olayın örgüsünü ve kadına yönelik şiddet eyleminin ne şekilde yapıldığını anlatan bir ifadedir.

Mutlu Kaya'yı hastanede ziyaret eden Sibel Can'ın bu ziyareti de habere konu olmuş ve olayın şiddet boyutunun önüne geçmiştir: "Mutlu'dan Umutlu Haber", "ellerini tuttum iyi gördüm", "Mutlu için dua edelim" (Sabah, 21.05.2015).

Haberler, içeriklerinde kullanılan haber söylemine göre kategorilere ayrılıp değerlendirilerek grafiğe dönüştürülmüştür. Kadına şiddet haberlerinin söylem analizini ve kadına bakış açısını bu grafikteki oranlara göre yorumlamak mümkündür.

Gazetelerde şiddetin gerçekleşme anının verilisinde kullanılan sözcükler ve cümleler haber söylemi açısından değerlendirildiğinde Mutlu Kaya'nın özel hayatını özetleyen ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

Grafik.2: Mutlu Kaya Olayı Haberlerinde Cinsiyetçi ve Şiddeti Meşrulaştırıcı Kelimeler, Nefret ve Ayrımcı Söylemler

- Yargıda bulunma
- Abartma, Yüceltme, Kadına Aıma ve Suçlama
- Cinsiyetçi Yaklaşım
- Şiddeti Meşrulaştırma
- Töre-namus

Tablo 3: Şiddete Maruz Kalan ve Şiddet Uygulayan Kişiye Ait Tanımlarda Cinsiyetçi Sözcük ve İfadeler

Şiddete Uğrayan Kadın Mutlu Kaya İçin Kullanılan İfadeler	Sesi Çok Güzel yarışmasının finalist
	güzel ses
	şarkıcı kız
	veliaht
	Sindirella
	Aşiret kızı Mutlu
Şiddet Uygulayan Erkek Veysel E. İçin Kullanılan İfadeler	eski erkek arkadaşı
	erkek arkadaşı
	sevgilisi
	arkadaşı
	V.E.
	Veysel E.

Tüm bu örneklerde açıklandığı gibi ataerkil ideolojinin, kadına yönelik şiddet içeren haberlerde tekrarlandığı, eril söylemlerle yeniden inşa edildiği, kadının haberin nesnesi olarak kurgulandığı haber metinlerine dönüştürüldüğü ve medyanın bu metinlere eklenen yeni aktörlerle, olaylarla yarattığı öyküyü üretmeye devam ettiği görülmüştür. Toplumsal cinsiyet ilişkileri, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği eşit olmayan güç ilişkisini içermektedir (Erdoğan, 2011: 9).

Eril dilin haber metinlerine yansıdığı ve aktörlere ait bu şekilde tanımlamalar yapıldığı görülmüştür. Kadınların medyada temsil edilmiş biçimi açısından bakıldığında, medyanın sahip olduğu bu önemli rolün kadınların toplumsal konumunun belirlenmesinde de etkili olduğunu söylemek mümkündür (Toker, 2010: 176).

5. Sonuç

Medya aracılığıyla iletilen kodlar, alıcıda karşılık bulmaktadır. Medya diliyle oluşturulan kadına şiddet ve nefret söylemi alıcıların farkında olmadan algılayış ve ifade biçimlerine yansımaktadır. Medyada içerik üreticilerinin bilerek ya da bilmeyerek haber metinlerinde kullandıkları kelimeler alıcıların zihinlerinde kodlar oluşturarak haberin algılayış ve yorumlama biçimini etkilemekte, olumsuz ve şiddet içeren kodlar zihinlerde açılarak nefret söylemine sebep olmaktadır.

Egemen ataerkil söylemle oluşturulan dilin mesajlara yansımaları toplumdaki bireyleri etkilemekte, nefret söylemi, şiddet eylemine dönüşmektedir. Medya, iletileri ile toplumda kabul görmüş yargıların temsil yoluyla daha çok pekiştirilmesine aracılık etmektedir. Üretici kaynaktan çıkan mesajlar algılayış biçimini doğrudan etkilemektedir. Gece geç saatte evden çıkan şekilde bir kadını yargılayarak yazılan bir haber ve oluşturulan ifade biçimi toplumda kadının o saatte ne işi var algısına dönüşerek mağdur edilenin suçlu olarak temsil edilmesine sebep olmaktadır.

Bu çalışmada, kadına yönelik haberlerde kadının ticari bir metaya dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Haberlerde kullanılan ifade biçimleri şiddeti sansasyonel ve magazinsel bir şekilde öyküleştirilmiştir. Araştırmada, haber dilinin cinsiyetçi söyleme, söylemin şiddeti normalleştirme ve kadını suçlayıcı toplumsal algıyı arttırıcı rol oynadığına ve şiddeti yeniden ürettiğine dair bulgular elde edilmiştir. Erkek şiddeti ile hayatını sürdürmekte zorlanacak kadar ağır yaralanan Mutlu Kaya haberleri söylem analizi ile incelenmiştir. Haberler, gerçekleri ortaya çıkarmaktan çok erkek egemen bakış açısı ile kurgulanarak kadına yönelik şiddetin sıradanlaşmasına yol açmaktadır. Eril dil kullanılarak oluşturulan söylem biçimi erkek iktidarını ilan etmekte ve yeniden üretmektedir. Erkek gazeteciler kadın gazeteci sayısından fazla olduğu için kadına atfedilen toplumsal önyargılar haberin içeriğine de yansımaktadır.

Kadına yönelik şiddet haberleri, öfke ve kıskançlık ifadeleri, magazinsel içerik ve fotoğraflarla yaygınlaşmaktadır. Toplumsal ataerkil yapı, cinsiyetçi kalıplar, psikolojik, sosyolojik kültürel yapı, kullanılan dil ve bilinçaltına yerleştirilen kadının sosyal statüsü ile ilgili kodlar kadına yönelik önyargıların oluşmasını medya aracılığı ile yeniden üretmektedir. Kadının egemen toplumsal ataerkil söylemlerin etkisi ile habere konu olduğu tespit edilmiştir. Mutlu Kaya'ya şiddet

haberinde ses yarışmasına katılması ön plana çıkarılmış, sebep kıskançlık olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda basında çıkan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberleri ataerkil egemen ideolojiye esir edilerek okuyucuya sunulmuştur. Şiddetin meşrulaştırıldığı ifadeler yer verilmiştir. Mutlu Kaya'ya yönelik şiddet haberi Sibel Can fotoğrafları ve şarkı yarışmasına ait verilen bilgilerle magazinleştirilerek verilmiştir. Şiddete uğrayan kadının hak arama çabaları kadının acı dolu açıklamaları ile kamuoyuna sunulmuştur. "Nasıl Kıydınız" denilerek acıma duygusu hissettirilmiştir. Kadın, özel hayatını her yönü ile açığa çıkaran haberlerle deşifre edilmiştir.

Gazetelerin magazinsel içerikli başlık ve fotoğraf kullanımı ile özel hayatın deşifresi kadının nesneleştirilme ve piyasa ürününe dönüştürülme çabasına dönüşmüş olduğu görülmektedir. Haberlerde kullanılan metafor ve retorikler kadına cinsiyetçi yaklaşım yüklemektedir. Haberler, geleneksel ataerkil yapıya ilişkin kodlarla işlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin bir algı çalışması şeklinde süregeldiğini söylemek mümkündür. Şiddete uğrayan kadının ailesi ve kendisinin özel hayatından dolayı uğradığı şiddetin olağanlaştırıldığını söylemek mümkündür. Mağdur edeni daha masum gösteren ifadeleri de bulmak mümkündür. Araştırmada mağdurun şarkı yarışmasına katıldığı hayatına dair çok küçük bir kesitin bu haberlerde sanki şiddet olayının sebebi gibi gösterildiği görülmektedir. Kamuoyuna bu tür haberleri verirken anlam ve bağlamı sunma konusunda hiç şüphesiz basın önemli bir misyonu vardır. Medyanın ülkemizde toplumsal cinsiyet açısından kadına erkeğe bağımlı bir rol biçmesi, kadına yönelik şiddetin yanı sıra erkek egemenliğini pekiştiren bir yapının inşasına katkı yapması, haber söylemi yolu ile de gerçekleşmektedir. Kadına yönelik şiddetle ilgili haberlerin dili cinsiyetçi söylemlerden arındırılmalıdır. Gazeteciler, görevlerini tarafsız ve objektif bakış açısı ile basın ilkelerine uyararak yerine getirmeli, meslek etiğine bağlı olmalıdırlar. Toplumsal önyargıların kırılabilmesi için medyanın bütün mecralarında toplumsal cinsiyetçi kalıpların yeniden kodlanması gerekmektedir. Bu konuda basına ve basın mensuplarına önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Arabacı, Bahar (2014), *Çalışan Kadınların Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Algıları: Bursa Dokuma Sanayi Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), KLU Üniversitesi, Kırklareli.
- Aslan, Kemal (2004). *Haber Nasıl Okunur? Haberde İdeoloji, Söylem*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Charon, Jean Marie (1992). *Medya Dünyası, Çev., Oya Tatlıpınar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çelenk, Sevilay (2010). "Kadınların Medyada Temsili ve Etik Sorunlar." *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Bülent Çaplı, Hakan Tuncel (der.) içinde. Ankara: Fersa Matbaacılık. 229-236.
- Devran, Yusuf (2010). *Haber Söylem İdeoloji*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Dijk, Van A. Teun (2015). "Critical Discourse Analysis," *The Handbook of Discourse Analysis, Second Edition*. Edited by Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton, and Deborah Schiffrin, John Wiley & Sons, Inc. Published.
- Dijk, Jan Van (2016). *Ağ Toplumu*. Çev. Özlem Sakin. İstanbul: Kafka Epsilon Yayınevi.
- Erdoğan, Mehmet (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya Grupları*, (Uzmanlık Tezi), TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Fairclough, Noman (2003). *Söylemin Diyalektiği*. Çev., Barış Çoban, *Söylem ve İdeoloji, Haz., Barış Çoban, Zeynep Özarslan*, İstanbul: Su Yay.
- Güneş, Ahmet (2020). "Yazılı Basında Haber Söylemi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Seçim Haberlerinin Çözümlemesi." *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XLVIII, 2020/1, 54-75.
- Gürses, Fatma (2017). "Kadın Cinayetlerinin Haber Söylemi: Münevver Karabulut Ve Özgecan Aslan Haberleri Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme." *Ankara Üniveritesi SBF Dergisi, Cilt (72), No.3, s. 541-568*
- İnceoğlu, Yasemin ve Sözeri, Ceren (2012). "Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: Ya sev ya da terk et ya da." *Nefret Söylemi ve /veya Nefret Suçları*. Yasemin İnceoğlu, (der.) içinde. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi. 23-37.

- İnal, Ayşe M. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.
- Karaduman, Sibel (2017). "Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif." *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 31-46.
- Keskin, E. Zerrin (2004). "Türkiye'de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi." *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Dursun Çiler (der.) içinde. Ankara: Kesit Tanıtım. 391-407.
- Köker, Eser (2012). "Kadınların Medyadaki Hak İhlalleriyle Baş Etme Stratejileri." *Kadın Odaklı Habercilik*. Sevda Alankuş (Haz.) içinde. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları: 10 Hak Haberciliği Dizisi:2. 119-150.
- Mora, Necla (2005). "İletişim Araçlarında Yeniden Üretilen Cinsiyetçilik ve Toplumda Yansıması." *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2 (1): 131-147.
- Özarslan, Zeynep. (2013). "Sinemada Nefret Söylemi," *Medya Ve Nefret Söylemi Kavramlar, Mecralar, Tartışmalar*. Mahmut Çınar (ed.) içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı. 177-197.
- Potter, Jonathan (2004). "Söylemsel Psikoloji ve Söylem Analizi." *Doğunun ve Batının Yerelliği*. Sibel A. (der.) içinde. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Sancar, Serpil (2013). *Erkeklik: İmkânsız İktidar, Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*. İstanbul: Metis Yayınevi.
- Samet, Ceyhan (2014). *Yazılı Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Kullanılan Dilin Ve Görsellerin İncelenmesi, (Uzmanlık Tezi), Aile Ve Çalışma Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Sözen, Edibe (2014). *Söylem Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Rafleksivite*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Sözen, Edibe (1997). *Medyatik Hafıza*. İstanbul: Timaş Yayınevi
- Şahin, Yasin (2017). "Foucault'da Söylem Analizi." *Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, SKAD,1
- Tanrıöver, Hülya Uğur (2012). "Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hak İhlalleri." *Kadın Odaklı Habercilik*. 10 Hak Haberciliği Dizisi. Sevda Alankuş (Haz.) İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları. 150-169.
- Toker Erdoğan, Müge (2010), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü, (Yayınlanmış Uzmanlık Tezi), T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Ülkü, Güler (2004). "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi." *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Çiler Dursun (der.) Ankara: Elips Yayınevi.
- Yeşil, Fatma ve Yıldırım, Arif (2019). "Toplumsal Cinsiyet ve Medyadaki Söylemi: Evlilik Programları." *Selçuk İletişim Cilt 12, Sayı 1:232-254*.
- Wodak, Ruth (2001). "What CDA is about –a summary of its history, important concepts and its developments," R Wodak- M. Meyer (ed.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, 1-14
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*, s 1.
<https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/turkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>
(Erişim tarihi: 15.03.2021).
- Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mutlu-yu-kim-vurdu-29042694> (Erişim tarihi: 15.03.2021).
- Milliyet Gazetesi, (<https://www.gazeteoku.com/gazeteler/2015-05-18/milliyet-gazetesi>) (Erişim tarihi: 25.03.2021).
- bbc internet sitesi, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/05/150520_mutlu_kaya_aile (Erişim tarihi: 15.03.2021).
- Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mutlu-kayayi-vuran-erkek-arkadasi-ates-ederken-mutluyu-gormedim30268012>. (Erişim tarihi:19.03.2021).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-202>. (Erişim tarihi:19.03.2021).

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, s 1 <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/turkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>.